

HUMANISTEN

HUMANISTERNAS MEDLEMSTIDNING

ÅRGÅNG 20 MARS 2019 NR 1

UR INNEHÅLLET:

Är det rätt att kalla meningssmotståndare för "förnekare"?

Den eviga vattenmolekylen är en seglivad myt

Försköna inte ondskan för att vara hygglig

Rädda tjejerna som utsatts för infibulation

Om vårt ansvar för våra handlingar

Humanisterna finns på Facebook och Twitter. Följ gärna vår sidor och håll dig uppdaterad med nyheter om Humanisterna.

INNEHÅLL

Redaktören

Lars Åberg 4

DEBATT

Är det rätt att kalla meningsmotståndare för "förnekare?"

Ernst Herlow.....5

DEBATT

Humanisterna & klimatförändringarna

Patrik Lindenfors.....6

Tankar om vattnet, ekosystemet och humanismen

Sture Boström.....8

Den eviga vattenmolekylen är en seglivad myt

Lars Nilsson.....10

Vattnet förändras, men fortsätter att fascinera

Carl Gustaf Olofsson.....11

Vi bör vara lika toleranta som påven

Einar Hellbom.....12

Transhumanism - nya idéer för märklig och spännande tid

Karim Jebari.....12

Försköna inte ondskan för att vara hygglig

Ingvar Åhman-Eklund.....14

Önsketänkande kan skada trovärdigheten

Fredrik Idevall.....16

Rädda tjeerna som utsatts för infibulation

Filip Björner.....18

Om vårt ansvar för våra handlingar

Lars Graf.....20

Risk för stängning i stället för flytt

Sven Olof Andersson.....22

Från lokalavdelningarna.....23

In memoriam.....25

Humanistisk dikt om dagen som en gåva.....26

SEKULÄR HUMANISM: LIVSÅSKÅDNING SOM BYGGER PÅ FÖRNUFT, VETENSKAP OCH MEDMÄNSKLIGHET

HUMANISTEN

Medlemstidning för Humanisterna.

Utkommer med 4 nummer per år.

ISS 2000-178

Redaktör

Lars Åberg

Medarbetare i detta nummer

Ernst Herslow

Patrik Lindenfors

Sture Boström

Lars Nilsson

Einar Hellbom

Karim Jebari

Ingvar Åhman-Eklund

Fredrik Idevall

Filip Björner

Lars Graf

Sven Olof Andersson

Grafisk form

Uno von Corswant

Ansvarig utgivare

Patrik Lindenfors

patrik.lindenfors@humanisterna.se

Tryckeri

Ale Tryckteam, Bohus

Skriv i Humanisten

Skicka ditt manus till:

lars.berg@humanisterna.se

Vi kan tyvärr inte betala något honorar för publicerade texter och bilder och vi ansvarar inte heller för insänt, ej beställt material. Om så behövs kommer vi att redigera textmaterialet.

Redaktionen förbehåller sig rätten att använda allt publicerat material på Humanisternas hemsida eller blogg.

**Manusstopp nr 2, 2019:
3 juni**

Lars Åberg

lars.berg@humanisterna.se

REDAKTÖREN:

Illusioner kan vara behagliga och bekväma och därför lätta att gömma sig i. De kan också ha en sagoaktig dragningskraft, som gör att man förstärker dem varje gång man berättar om dem för någon ny person.

Efter att för snart trettio år sedan ha läst Sven Lindqvists "Ökendykarna" har jag flera gånger upprepat berättelsen om hur vattendroppar rör sig genom evigheten. Den har tilltalat både mitt barnasinne och min övertygelse om att det mesta har en förklaring. Lindqvist reser i sin bok genom Sahara och citerar på sidan 148 en brunnsdykare i öknen:

"De 15 tusen liter i minuten som oasen i dag förbrukar är engångsvatten. Man säger att det har kommit sipprande genom berggrunden från Atlasbergen, 35 mil längre norrut. Vattnet beräknas ha varit på väg i 35 tusen år."

Sven Lindqvist konstaterar att "varje liter som förbrukas tar det alltså 35 tusen år att ersätta med en ny liter vatten".

Det får honom att känna sig liten och mig som läsare att bli upprymd. I förlängningen får vi en historia om hur urtidsmänniskans svett så småningom återkommer som norskt källvatten.

I det här numret av Humanisten hävdas något mycket mer prosaiskt, nämligen att vattenmolekylerna ständigt bryts sönder och byggs upp och att dagens vatten således är nytt och inte mer än på ytan kan känna igen sig i gårdagens.

Att önsketänka och gå upp i det illusoriska hör vardagen till. Ibland hoppas vi så starkt att någonting ska vara på ett visst sätt att vi tror att det faktiskt också ser ut på det viset. Politiken är som gjord för den sortens närmast magiska tänkande. Om problem verkar svårlösta kan deras existens förnekas. Vissa begrepp – som exempelvis integration – infiltrerar samhällsdebatten utan att någonsin definieras. Lagar stiftas utan att det finns ork, vilja eller resurser att se till att de efterlevs.

För medlemmar i Humanisterna framstår religionen sannolikt som den främsta illusionen av dem alla. Eftersom det saknas gränser för vad folk kan få för sig att tro på har det blivit möjligt att skapa ideologier kring myter, underverk och historiska orimligheter. Sådant kan man förstås irriteras på, men när religionen blir testuggande och förtryckande och kräver politiskt inflytande tvingas man dessutom ta dess anspråk på mycket större allvar. Att ett ord som blasfemi ens kan förekomma som anklagelse år 2019 manar till eftertanke.

Många önskar också att den här medlemstidningen inte vore så manligt dominerad. De identitetspolitiskt lagda har förmodligen redan räknat skallar. Men en könsrättlig jämvikt bland skribenterna förblir en illusion tills fler kvinnor känner sig manade att skriva.

Är det rätt att kalla meningsmotståndare "förnekare"?

Av ERNST HERSLOW

Efter att ha läst den enligt min mening mycket obalanserade artikeln av Olle Häggström i Humanisten nr 4/2018 uppstår frågan om ledningen för Humanisterna står bakom de häpnadsväckande påståendena och förslagen i hans text.

Häggströms artikel förefaller vara en udda fågel i en tidning, som representerar en förment öppen, sekulär samt kunskaps- och vetenskapsvänlig förening. Här pläderas för utestängning av personer med "fel" uppfattningar i vetenskapliga frågor; här applåderas när "avfällingar" lämnar föreningen; här klistras nedsättande epiteter som "förnekare" på meningsmotståndare; här uppmanas till noggrannhet vid val till styrelse och andra förtroendeposter, så att bara de som har "rätt" uppfattningar i vetenskapliga frågor väljs.

I **sakfrågan** verkar Häggström tvärsäker på sin sak, trots att det i detta nu pågår en livlig diskussion vetenskapare emellan om vad som styr jordens klimat. Det tyder på utvecklad hybris att anse sig veta att ett så komplext och kaotiskt system, med så många okända faktorer, styrs av en enda komponent, nämligen koldioxid. Att hänvisa till IPCC (FN:s klimatpanel Intergovernmental Panel on Climate Change) och sedan sticka huvudet i sanden och okritiskt svälja allt som kommer därifrån, är väl också ett tecken på naivitet. IPCC är en politisk panel, vilket inte minst namnet anger: intergovernmental betyder mellan regeringar, vilka per definition är politiskt styrda. Processen för författandet av rapporternas sammanfattningar (SPM, Summary for Policymakers) uppfyller också alla kriterier

för politisk kohandel: texterna skyfflas runt mellan grupperingarna, varje ord vägs på guldväg, filtreringar och efterprövningar utförda av utsända regeringsrepresentanter är legio.

INFANTILISERAD SAMTID

I en alltmer infantiliserad och faktaresistent samtid vill jag, som medlem i en sekulär förening som hyllar vetenskapen och dess metod, förvissa mig om att Humanisterna fortfarande utgör en bastion för den öppna vetenskapliga diskussionen och inte bara är en simpel röst i klimatkyrkans kör.

Jag vill därför ställa följande frågor: Anser styrelsen att klimatfrågan är mänsklighetens största ödesfråga, som Humanisterna därför ska ha en specifik uppfattning om? Anser styrelsen att personer, som hyser en avvikande uppfattning jämfört med till exempel Olle Häggström i en pågående vetenskaplig fråga som långt ifrån avgjorts, ska kallas "förnekare"? Anser styrelsen att personer, som hyser en viss uppfattning i en vetenskaplig fråga på vilken det inte föreligger entydiga svar, ska exkluderas från styrelseposter och andra uppdrag inom Humanisterna?

Beroende på svaren håller jag frågan om mitt fortsatta medlemskap öppen.

Ernst Herslow är medlem i Humanisterna och bosatt i Hästveda.

SVAR: Humanisterna & klimatförändringarna

Av PATRIK LINDENFORS

Livsåskådningen sekulär humanism handlar om två saker: världsbild (hur världen är) och etik (hur vi bör uppföra oss mot varandra). Frågan om klimatförändringarna inbegriper båda dessa frågor, så det är en fråga som humanister inte kan vara neutrala inför.

Humanismens världsbild utgår från ungefär samma premisser som alla andra livsåskådningar: Att det (1) finns en värld utanför våra medvetanden, att vi (2) kan få information om denna värld genom våra sinnen, och att (3) den informationen är tillräckligt pålitlig för att vi

ska kunna förstå världen. Det humanister inte gör är att ovanpå detta lägga till antaganden om en värld utöver denna, med gudar, änglar, demoner och andra sagoväsen. Vi måste ta eget ansvar för att världen inte går åt skogen.

Med hjälp av mänsklighetens kombinerade förnuft har vi, med start i antikens Grekland, kommit fram till och förfinat den vetenskapliga metoden. I korthet går den ut på, i alla fall för naturvetenskaperna, att formulera teorier om hur verkligheten fungerar; teorier som sedan testas mot verkligheten med hjälp av observationer, experiment och modeller.

KLIMATET

Forskare som arbetar enligt den här (natur)vetenskapliga metoden har sedan ganska många år tillbaka varnat för att våra utsläpp av växthusgaser i atmosfären förändrar klimatet. Eftersom det här är en varning med stora konsekvenser arbetar en stor mängd forskare med frågan, i många olika vetenskapliga discipliner. Det handlar om meteorologi, geologi, fysik, biologi och så vidare.

Eftersom forskningsfältet är så stort finns det inte möjlighet för någon enstaka forskare att ha överblick över all denna forskning. Och eftersom klimatförändringarna har potential att helt förändra mänsklighetens livsbetingelser är det viktigt att veta vad forskningen säger. Till skillnad från många andra vetenskapliga frågor är klimatfrågan något världen behöver ha koll på. Här har mänskligheten inte råd att få fel.

Av denna anledning satte FN tillsammans med Meteorologiska världsorganisationen år 1988 samman en panel för att komma fram till en sammanfattning av forskningsläget att presentera för världens beslutsfattare: IPCC. Organisationen har sedan dess pu-

blicerat en rad rapporter, som successivt har blivit alltmer välunderbyggda och säkrare, men också alltmer skrämmande. Rapporterna sammanställs av många forskare från olika ämnen, tillsammans.

KONSPIRATIONER &

ALTERNATIVA FÖRKLARINGAR

Det finns dock människor med annan världsbild, som menar att vetenskapen alls inte är klar vad gäller klimatförändringarna och att den bild IPCC ger mest är att betrakta som en konspiration. Forskare som får betalt för att studera klimatförändringarna, menar dessa, är beroende av klimatförändringarna för sin försörjning – så de är därför inte att lita på.

Vad konspirationen sägs ha för mål och syfte är olika, men ofta handlar det om att politiker skulle använda klimatförändringarna för att införa en världsregering. De som propagerar för denna syn är konspirations-teoretiker, fullt jämförbara med dem som en gång i tiden menade att tobaksrök inte orsakar cancer eller att evolutionsteorin är en samman-svärjning för att underminera kristendomen.

Den här sortens konspiratoriska världsbild bör Humanisterna självklart motverka.

Men det finns också en annan form av skepsis, som utgår från olika teorier om hur klimatforskarna glömt räkna med solen, Corioliseffekten, kosmisk strålning, vattenånga, att koldioxid används av växter, och så vidare. Detta är en så grav underskattning av den samlade kompetensen hos världens klimatforskare att det är svårt att ta in att någon tar

det på allvar. Här bör Humanisterna självfallet välja att i stället lyssna på de främsta forskarna inom respektive fält när dessa samfällt presenterar forskningsläget via IPCC-rapporterna.

ETIKEN

Situationen som mänskligheten har att förhålla sig till är således följande. Forskare runt om i världen har utifrån det sammanvägda vetenskapliga kunskapsläget identifierat att människan påverkar klimatet genom sina utsläpp av växthusgaser. Eftersom mänskligheten inte visar några som helst tecken på att åtgärda detta problem, står vi som konsekvens av detta inför framtida samhällsförändringar som kan vara civilisationsomstörtande. Detta skulle resultera i många förspillda människoliv och ett stort lidande. Ett bättre alternativ är förstås att mänskligheten tar sig samman och gör något åt utsläppen – det är något att hoppas på och sträva efter.

Som humanister går det i alla fall inte att stillatigande vara passiva åskådare till den potentiella destruktion som vetenskapen varnar för. Klimatförändringarna och deras konsekvenser är därför en fråga där även Humanisterna måste ta ställning. Men att vi måste göra något ger ingen vägledning för vad vi måste göra. Vad som anses som de bästa åtgärderna kommer att skilja sig åt beroende på politisk uppfattning.

Vi får nöja oss med att vara överens om verklighetsuppfattning och etisk hållning – vara humanister, helt enkelt.

Patrik Lindenfors är styrelseledamot i Humanisterna.

Tankar om vattnet, ekosystemet och humanismen

Av STURE BOSTRÖM

Sitter i tankar vid mitt skrivbord med ett glas vatten och med nästan hela 2019 framför mig.

Glaset innehåller en ofattbar mängd vattenmolekyler, många fler är vår vintergatas alla biljarder stjärnor. Varje molekyl är en enkel hopkoppling av två väteatomer – universums helt dominerande grundämne – och en syreatom, livets nyckelatom. Alla har de varit med på vår jord sedan långt före livets uppkomst, och kommer att fortsätta att vandra runt i biosfären tills vår sol en dag växer och uppslukar vår planet i en avlägsen framtid.

De har cirkulerat genom urtidens ormbunksskogar och genom dess levande varelser. En del av dem var med i dimman över Lützens slagfält den olycksaliga novemberdagen 1632. De har tagit del av alla jordens och mänsklighetens olika epoker, även den senaste människoskapade antropocen med alla dess goda och onda sidor. Kanske skulle de kunna ha något att berätta för oss om planetens och människans historia och dess osäkra framtid om vi bara tog oss tiden och hade förmågan att lyssna och lära.

Vi som lever i dag har för första gången tagit kommandot över den biosfär vi lever i och av. Grunden för denna antropocens tidsepok är de senaste hundra årens allt snabbare exploatering av jordens billiga

och till synes obegränsade fossila energiförråd.

Mycket gott har kommit därav. Minskad barndödlighet, kontroll över epidemier, ökad jämlikhet, ökad matproduktion per arealenhet, en ökad kunskapsnivå med mera. Denna fossila revolution har framför allt haft en enorm effekt i form av en aldrig tidigare skådad stor och växande medelklass och en kraftig och snabb förökningstakt av arten Homo sapiens och alla hennes husdjur. Om ena vågskålen på en himmelsk balansvåg kunde fyllas med alla människor och hennes husdjur och den andra med alla jordens

vilda däggdjur från blåvalen till minsta näbbmus, skulle människans vågskål väga nästan tre gånger mer. Om detta är av godo eller ondo är en intressant moralfilosofisk fråga som kanske vår Herre kan reda ut, han som gav oss uppdraget att uppfylla jorden.

JUMBOJET UTAN PILOT

Nu står vi emellertid där vi står med alla antropocens goda sidor i bagaget och blickar, med en alltmer nymornad insikt, bekymrat och villrådigt mot alla dess onda. Vi sitter i dag likt passagerare i en jumbojet utan pilot och med en fallerande autopilot. Ingen av oss

har flygcertifikat, allra minst de som leder vår värld. Svårtolkade varningslampor blinkar rött på instrumentpanelen. Det verkar vara något akut och brådskande. Vad gör vi?

Själva universum struntar fullkomligt i hur det går för oss. Där råder den fysikaliska termodynamikens andra sats om den ständigt växande oordningen (entropin) i tillvaron. ”Stjärnorna kvittar det lika om någon är född eller död”, som skalden Nils Ferlin uttrycker det. Men nog vore det ända trist om biosfären, denna tunna och märkliga hinna av liv på vårt klot, fallerar, produktiviteten rasar och vi alla hamnar i en period av socialt och ekonomiskt kaos, krig, svält och epidemier. Hur försörjer vi då jordens sju miljarder människor?

En del pekar än i dag på felkopplade strömbrytare eller dålig forskning. Öka hastigheten, ropar de flesta beslutfattare. Ju snabbare vi konsumerar desto mer ökar tillväxten och nya innovationer kommer att uppstå. ”More of the same”, fast snabbare. Andra litar till att människosläktets unika kollektiva förmåga till kunskapande även ska utmynnas i ett lika kollektivt ansvarstagande för vår biosfär.

Kanske är det ändå helt fel, menar alltför få, att sträva efter en ekonomisk och materiell tillväxt utan slut. Redan John Stuart Mill, en av liberalismens grundare under 1800-talets mitt, insåg detta, och varnade för tanken på evig tillväxt.

TILLVÄXTENS EVANGELIUM

Man bör även betänka att drygt tre miljarder människor på vår jord är mycket fattiga (mindre än 2,5 dollar per dag) och knappast kan unna sig lyxen att fundera över jordens fram-

tid. Men vi sekulära humanister i det lilla välmående landet Sverige kan och bör göra det. Som humanister bör vi vidga vårt medvetande och vår omtanke till att inte endast omfatta människan, utan allt levande liv som vi är en del av och helt beroende av. Hur ser vi humanister på den eviga tillväxtens evangelium? Hur formerar vi oss inför de framtida, stora, nödvändiga och obekväma besluten?

Hur främjar vi vetenskap och förnuftigt tänkande på detta område och hur undviker vi att falla för tröstande snuttefilter i form av himelsgudar eller mänskliga Homo Deus i form av alltför ekonomi- och teknikfrälsta optimister? Hur kan vi bevara vårt hopp för framtiden, behålla det bästa av den goda antropocen och samtidigt manövrera oss ur den onda delen? Kort sagt: vilket är vårt sekulärhumanistiska bidrag till vårt ekosystems och vår biosfärs bevarande? Den sekulära humanismens berättelse har många fina uttryck på sitt program om demokrati, frihet, jämlikhet, vetenskap och mänskliga rättigheter, men vår berättelse bör kompletteras med begreppet ansvar, ett ansvar för kommande generationer av liv som helhet. Vi har alla en hand i antropocens syltburk.

RENT VATTEN EN BRISTVARA

Kan en vattning begrunda måhända ha något att lära oss?

Av alla mina vattenmolekyler i glaset får jag inget direkt svar. De är trots detta mitt livselixir fast de snart lämnar min kropp och skingras som kiss, svett, utandning med mera – ut på sin nya atmosfäriska resa – för att snart komma åter som regn över Amazonas regnskog eller som snö över Himalaya, och tjäna livet på

nytt, kanske via ett barn i Indien eller ett olivträd på Kreta. Vatten, denna märkliga, formbara vätska som fyller mitt glas, täcker även vår jordyta till 70 procent, och utgör även en lika stor andel av min egen kropp. 60 procent av jordens sötvattenförråd ligger i dag sovande och bundet i Antarktis istäcke. Om vi en dag lyckas smälta detta med den onda antropocens hjälp har vi fått havens nivå att stiga med mer än 50 meter. Vatten ger liv men kan också ge död.

Rent sötvatten är en bristvara på vår jord. Enligt Unicef saknar drygt en fjärdedel av människorna i världen tillgång till rent dricksvatten. I vårt vattenrika lilla land får du det nästan gratis ur varje kran, såvida du inte tillhör dem som släpar hem det från butikshyllorna, 240 miljoner liter buteljerat vatten varje år, till ett pris och en miljöpåverkan som är månghundrafalt högre. Detta gåtfulla beteende måste väl, även bokstavligt talat, vara den våtaste drömmen av alla för varje sann marknadskapitalist.

Vattenmolekyler har dock den goda egenskapen att inte bry sig ett skvatt om våra mänskliga gränsdragningar och tillkortakommanden. De kommer att finnas kvar långt efter att vår art och våra få kvarvarande utrotningshotade kusiner gorilla, schimpans och orangutang lämnat det jordiska. Jag vill därför fatta mitt vattenglas och utbringa en skål för dessa mina långlivade molekyllära vänner. Var välkomna en stund till min kropp, ni alla. Ur vatten är jag kommen och till vatten skall jag åter varda. Skål!

Sture Boström är naturvetare och humanist från Uddevalla.

I förra numret av Humanisten skrev Carl Gustaf Olofsson om vattenmolekylernas eviga liv och om hur de kommer att vandra vidare i kretsloppet och "finnas kvar till jordens värmedöd". Lars Nilsson har här invändningar mot den beskrivningen. Carl Gustaf Olofsson återkommer också och rättar sig själv i fråga om föreställningen att vattenmolekylerna är beständiga över tid.

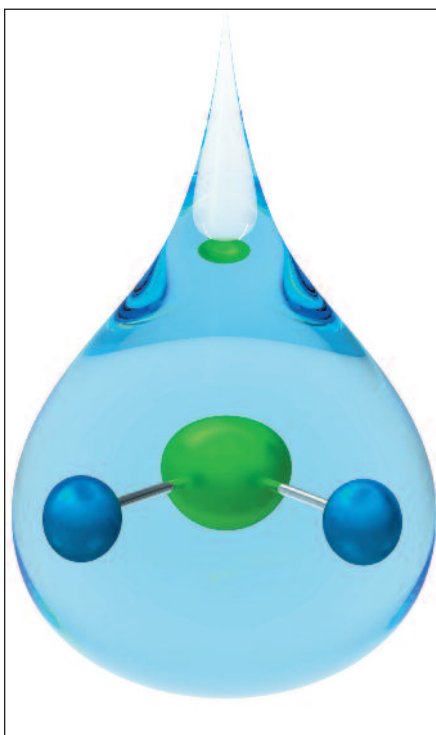
Den eviga vattenmolekylen är en seglivad myt

Av LARS NILSSON

I Humanisten nr 4/2018 skrev Carl Gustaf Olofsson en i övrigt alldeles utmärkt text med rubriken "Läget är bister", där han berättar om vattnets viktiga roll på vår jord och där efter drar upp en intressant tanke om en tänkbar global vattenceremoni.

Min replik handlar om ett specifikt vetenskapligt påstående som Carl Gustaf gör när han skriver "Varje [vatten-]molekyl har varit med sedan före livets uppkomst. Den kommer att vandra vidare och finnas kvar till jordens värmedöd i en mycket avlägsen framtid". Vidare hävdas det i texten att samma vattenmolekyler ska ha passerat genom både dinosaurier, neanderthalare och spenat genom årmiljoner och årtusenden.

Att vattenmolekylen skulle vara en helt igenom stabil molekyl som går helt oförstörd genom århundradena är inte sant, utan en seglivad myt som jag helst inte ser spridas i Humanisternas medlemstidning. I stället är det ju så att vattenmolekylen bryts sönder och byggs upp i sina

atomära beståndsdelar, väte och syre, i ett flertal olika kemiska reaktioner som ständigt pågår runt omkring oss.

FOTOSYNTESEN

I till exempel fotosyntesen, som ju är den biokemiska process där växter omvandlar solljusets energi till kemisk energi, bryts vattenmoleky-

len sönder i sina atomära beståndsdelar. Därefter bidrar dess väte och syreatomer, tillsammans med koldioxid, till bildandet av socker. Allt enligt den berömda formeln $6\text{H}_2\text{O} + 6\text{CO}_2 \Rightarrow \text{C}_6\text{H}_{12}\text{O}_6 + \text{O}_2$.

Vidare nybildas vattenmolekyler i ständigt pågående oxidations- och förbränningsreaktioner som till exempel när kolväten i bensinen förbränns i våra bilmotorer. Till detta kommer att vattenmolekylerna i ett vattenglas ständigt hoppar mellan att vara i molekyllär form och att vara i jonformerna H^+ och OH^- . Vattenmolekylens stabilitet i ett vattenglas ligger alltså troligtvis närmare sekunder än de miljontals år som villfarelsen i myten påstår.

Vatten är tveklöst en viktig molekyl för allt liv som vi känner det och kan nog förtjäna en egen global ceremoni, men då alltså inte för att den skulle vara stabil i årmiljoner. Atomer har existerat i miljoner år, men knappast enskilda vattenmolekyler.

Lars Nilsson är medlem i Humanisterna i Umeå.

Vattnet förändras, men fortsätter att fascinera

Av CARL GUSTAF OLOFSSON

En rättelse kring vattnets kemi är påkallad!

I **Humanisten** nr 4/2018 publicerades i lätt bearbetad form den inledning och avslutning jag höll i anslutning till panelsamtalet "Behöver vi nya sätt att tänka? Ett samtal om jordens framtid" på Kulturhuset i Stockholm den 9 oktober i fjol. Rubriken i **Humanisten** var "Läget är bister – skiss till en global vattenceremoni". Jag skisserar där en framtida vattenceremoni där man i en enkel rituellt form kan få stöd – och stödja andra – för att mobilisera det mod och den kreativitet som behövs hos väldigt många människor för att vi ska kunna hantera de svåra och alltmer påträngande globala ödesfrågorna kring klimat, resurser och långsiktig hållbarhet.

Men de vetenskapliga grunderna måste vara något så när rätt! Jag pratade på Kulturhuset och skrev i **Humanisten** utifrån föreställningen att vattenmolekylerna är stabila och beständiga över tid. Helt fel!

BYTER STÄNDIGT PLATS

I vattenmolekylernas universum dansar väte- och syrejonerna och byter ständigt plats. Ena sekunden del i en viss vattenmolekyl och i nästa sekund del i en annan. Om

väte- och syrejonerna är kvar i samma vattenmolekyl två minuter är det länge! Genom fotosyntesen, växternas smarta process att producera syre och bioenergi med hjälp av solenergi, förvandlas en hel del syrejoner från vatten till den form av syre i luften som vi behöver andas för kunna leva. Samtidigt binds koldioxid från luften i trädens och växternas biomassa. Vi kan dock vara säkra på att de väte- och syreatomer, som vi får i oss när vi dricker ett glas vatten, har en lång fantastisk historia innan de vilar några dygn i våra kroppar. Här finns en hel del fascinerande saker att fundera på utifrån dagens vetenskapliga kunskap.

Dessa komplikationer vad gäller vattnets kemi är inte så allvarliga att de omintetgör artikelns tankar kring en global vattenceremoni. Det är snarare så att vattnet, så grundläggande för allt liv, får fler fascinerande bottnar och valörer. Men det är mer krävande att skriva en bra och bärkraftig ramtext för denna tilltänkta vattenceremoni. Det är viktigt att den vetenskapliga stommen är rätt.

Nu återstår att se om den vackra idén om en global vattenceremoni har tillräcklig bärkraft i mig och ett antal andra personer för att åtminstone nå fram till teststadiet. Det behövs oerhört mycket av väldigt olika sorters djärva och kreativa idéer för att möta de globala ödesfrågorna. Och väldigt många kommer inte att ha någon bärkraft. Men det vet man inte förrän de är testade.

Till sist ett stort tack till Svante Henning som efter läsningen av min artikel i **Humanisten** tog kontakt och uppmärksammade mig på de allvarliga vetenskapliga bristerna.

Carl Gustaf Olofsson är styrelseledamot i Humanisterna Kalmar.

Vi bör vara lika toleranta som påven

Av EINAR HELLBOM

Humanisten informerar om att Sverige står långt ned på listan över länder med stor religionsfrihet. Orsaken skulle vara att staten ger bidrag till olika religioner. Naturligtvis ska medborgarna inte betala till religiösa samfund.

Vi har religionsfrihet (nästan) i Sverige, men det stora hindret är förbu-

det mot att förvara askan efter anhöriga hemma. Det är en inskränkning i lagen.

De flesta demokratier har full rätt för de anhöriga att besluta. I England är det inskrivet i lagen från 1930. Jag har motionerat om att Humanisternas styrelse ska agera i frågan snarast. Påven ligger före Sve-

rige, han låter biskopar ge tillstånd till troende att förvara anhörigs aska hemma.

Jag hoppas att styrelsen är lika tolerant som påven och snarast uppmanar riksdagens partier att avskaffa inskränkningen.

Einar Hellbom är mångårig medlem i Humanisterna.

Transhumanism – nya idéer för en märklig och spännande tid

Av KARIM JEBARI

För första gången i mänsklighetens historia dör fler människor av för mycket snarare än för lite mat. För första gången i mänsklighetens historia dör en majoritet av mänskligheten av ålder och inte av sjukdomar och våld. För första gången i mänsklighetens historia har mänskligheten ett val – att förinta eller i grunden förändra världen.

Detta är en märklig och spännande tid att leva i, en tid som på många

sätt radikalt skiljer sig från tidigare delar av den mänskliga erfarenheten. Denna nya tid har gett upphov till nya idéer och nya ideologier, som försöker adressera några av de nya utmaningar som mänskligheten konfronteras med. En av dessa idéer kallas för "transhumanism".

TRE IDEOLOGISKA FÖREGÅNGARE

Vad är då transhumanism? Den har tre viktiga ideologiska föregångare.

Den första är den sekulära humanismen. Enligt humanismen är

människor, och inte gudar, viktiga. Vi bör sträva efter att förbättra det mänskliga tillståndet genom att tillämpa den vetenskapliga metoden, rationellt tänkande och kulturell upplysning. Humanismen är en optimistisk och framåtblickande ideologi, som tror att framsteg är möjliga och att människan genom rätt sorts uppfostran, utbildning och institutioner kan förverkliga sig själv.

Den andra föregångaren är marxismen. Enligt Karl Marx innebar kapitalismen och de teknologiska

framstegen som följde i dess spår en radikal omvandling av det gamla samhällets kultur, hierarkier, normer och traditioner. Frihandel och järnvägar utplånar gränser och i städernas smältdegel utmanas traditionella institutioner som kärnfamilj och religion. Samtidigt skapar den kapitalistiska ekonomin ett materiellt överflöd som i grunden ändrar förutsättningarna för den mänskliga tillvaron. Där arbete en gång var en nödvändighet, finns det i dag möjligheter att skapa en ny sorts samhälle.

Den tredje föregångaren är en rysk-ortodox rörelse i slutet av 1800-talet som kallas "kosmism". Enligt kosmisterna var mänsklighetens öde att besegra döden. Genom teknologi och spirituellt träning skulle ingen längre behöva dö. Men det långsiktiga målet var även att alla döda skulle bringas tillbaka till livet. Rätten till liv omfattar alla, levande och döda, människor och djur. För att ge plats åt denna multitud av liv ansåg kosmisterna att mänskligheten skulle sprida sig till andra planeter och solsystem.

EN TIDIG FAS AV MÄNSKLIGHET

Transhumanisterna väver ihop dessa trådar till ett narrativ som försöker ge svar på vår samtida situation. Enligt transhumanismen bör vi använda teknologi, som till exempel medicinska interventioner, och inte bara kultur för att förverkliga den mänskliga potentialen. Transhumanism är ett sätt att tänka om framtiden som förutsätter att den mänskliga arten i dess nuvarande form inte representerar slutet på vår utveckling utan befinner sig i en relativt tidig fas. Det är inte vår mänskliga form eller detaljerna i vår

nuvarande mänskliga biologi som definierar vad som är värdefullt med oss, utan snarare våra aspirationer och ideal, våra erfarenheter och den sortens liv vi lever.

Enligt transhumanismen är framtiden öppen för oss på ett sätt som den inte varit tidigare. Några kommer att välja att leva i traditionella strukturer och kulturer, medan andra kommer att uppfinna nya sätt att leva med varandra. Vissa kommer att söka efter mening i religioner, andra bland stjärnorna. Men våra idéer om hur framtiden bör se ut ska inte begränsas av historien, utan av de teknologiska och materiella förutsättningarna.

Transhumanismen är en i grunden optimistisk ideologi, men samtidigt

en som drivs av stark moralisk indignation inför de orättvisor och brister som samtiden uppvisar. Det överflöd, som Marx korrekt identifierade skulle bli ett resultat av den kapitalistiska ekonomin, är alltför ojämnt fördelat. Även om gränserna har blivit alltmer porösa, spelar nationalstater och klaner fortfarande stor roll i våra liv. Även om vi har gjort stora teknologiska framsteg återstår mycket innan kosmisternas vision är inom räckhåll.

VARKEN VÄNSTER ELLER HÖGER

Transhumanismen är inte deterministisk. Mänskligheten har visat sig kapabel att lösa till synes omöjliga problem, till exempel ozonhålet och den okontrollerade spridningen av hiv/aids. Men vi vet inte om vi kommer att kunna lösa klimatproblemen, undvika ett kärnvapenkrig eller utrota fattigdomen.

Transhumanismen är teknikinriktad i bemärkelsen att vi tror att teknik kommer att spela en stor roll för att adressera mänsklighetens problem, och för att skapa nya problem. Tekniken i sig löser inte problemen, det är vi som gör det med hjälp av teknologin.

Slutligen är transhumanismen varken "vänster" eller "höger". Trots att många samtida transhumanister tillhör Kaliforniens nya libertarianska elit, är idéerna förenliga med andra radikala politiska ideologier som uppstod under 1900-talet: socialism, liberalism och fascism.

Karim Jebari är forskare vid Institutet för framtidsstudier.

*Försköna inte ondskan
för att vara hygglig!*

I en tv-debatt hörde jag den brittiske författaren Douglas Murray beteckna profeten Muhammed som "ond". Sedan räknade han upp en hel rad kända fakta som stärkte hans uppfattning om profeten; sådant som pedofili, stråtröveri, lönnmord med mera. Ordet "ond" kom så tydligt och självklart att den som är van vid all försiktighet i den svenska debatten hoppade till.

Douglas Murray har rätt utifrån vår västerländska moral och svenska lagstiftning. En nutida person som uppförde sig som profeten Muhammed skulle ju betecknas som mycket ond: en hänsynslös och självisk våldsverkare. Den historiske Muhammed är på flera sätt en helt annan person än den andlige ledare som man talar om i moskéerna.

Den här tv-debatten fick mig att känna vilken enorm befrielse det är när personer, händelser och livsmönster beskrivs på ett sanningsenligt sätt – även när detta innebär en mycket tuff kritik. Det finns fakta på närmare håll som därför är viktiga att belysa och föra fram, men som i vår svenska verklighet tyvärr regelbundet mörkas och förskönas. Det är värre för det leder till att svaga medmänniskor i vårt svenska samhälle far direkt illa.

På senare år har ju många debattörer mörkat och förskönat vidriga övergrepp som skett i religionens och kulturens namn, och då framför allt mot kvinnor. Hedersförtryck, tvångsgiften, könsstympningar och våldtäkter har mörkats eller "snackats bort" som rasism.

PARTIER TONAR NER KRITIK

För flera kända personer, som Socialdemokraternas gruppleadare i Göteborg Ann-Sofie Hermansson och Svenska simförbundets ordförande Ulla Gustavsson, har det fått konsekvenser när de bekämpat och uttalat sig om hedersvåld, extremism och kvinnoförtryck. De beskyldes för vulgära påhopp och av vissa till och med för rasism. Partier tonar ner sin kritik och avsätter politiker för att inte förlora röster. Röstantalet är viktigare än sanningen om vad som sker i det som kallas våra utanförskapsområden.

Denna självcensur gynnar de krafter som står bakom övergreppen. Självcensuren leder inte till ett bättre samhällsklimat. Folk vet i stor utsträckning vad som hänt och händer. De som är utsatta får inte det stöd som de skulle behöva, utan tvingas leva med beskurna liv och i ständig rädsla. Det sprids en allmän osäkerhet i samhället.

Men när man för fram kritik, framförallt mot enskilda personer, är det viktigt att kritiken är sanningsenlig och att de fakta som förs fram går att kontrollera. Då kan mycket hårda avslöjanden bli framgångsrika och i bästa fall leda till att utsatta personer räddas från övergrepp. Man bygger inte ett gott samhälle genom att titta bort när medmänniskor tvingas leva under förtryck och på ett sätt som de inte själva valt.

RÄTTIGHETER SKA GÄLLA ALLA

När vi har byggt upp ett samhälle, som har som norm att män och kvinnor ska ha samma rättigheter, måste detta gälla alla som bor i samhället. Då får vissa grupper inte

lämnas utanför genom missriktad tolerans. Det är viktigt att alltid ingripa mot övergrepp och att aldrig försöka trixa till debatten och kalla kamp mot klanvælde och konservativ religion för rasism. Det som många gånger betecknats som rasism är just en kamp mot medeltida religiösa dogmer. Det är inte rasen som avgör vad någon tror på, utan personens religiösa värdegrund. Jag känner till flera som är födda i Mellanöstern och som är ateister och humanister – och även etniska svenskar som är islamister. Låt oss en gång för alla begrava beskyllningarna att kampen mot en kvinnofientlig religion beror på rasism. Det finns två sorters människor som gärna utmålar kritiken mot till exempel islam som rasism. Den ena gruppen består av religiösa förtryckare och den andra gruppen av naiva personer, som vill motverka motsättningar och vill tro fanatikerna om gott. Men på samma gång som vi aldrig får mörka övergrepp är det viktigt att inte tro att alla religiösa är förtryckare.

Människor är individer. Det finns människor med olika värdegrunder inom alla grupper. En del är kulturellt muslimer som vi avkristnade svenskar är "kristna". En del är ateister. En del struntar helt och hållet i sådana frågor och lever helt profana liv.

Låt oss humanister slåss för en sann bild av hur religioner i Sverige och i världen utövas. Och läs gärna Douglas Murrays utmärkta bok "The strange death of Europe".

Ingvar Ahman-Eklund är medlem i Humanisterna.

Utlåtanden i asylärenden:

Önsketänkande kan skada trovärdigheten

Av FREDRIK IDEVALL

För ett tag sedan kontaktade en person med kännedom om Humanisterna mig och bad mig skriva ett utlåtande om en ung mans livs-
åskådning. Denne unge man från Afghanistan, som vi kan kalla för Khalil, hade fått flera avslag på sin asylansökan. Det var bråttom. Khalils advokat behövde ett eventuellt utlåtande inom ett par dagar.

Senare har jag fått flera förfrågningar om att skriva utlåtanden om unga flyktingars syn på gudar och religion. Inte minst från Svenska kyrkan, som möter flyktingar i olika sammanhang. I vissa fall har första steget varit samtal om sekulär humanism, som lett till en önskan om att få ett utlåtande.

Efter att jag skrivit mitt första utlåtande som representant för Humanisterna kontaktade jag förbundssekreteraren Ulf Gustafsson och

kollade om Humanisterna hade några riktlinjer eller råd för utlåtanden. Jag fick besked att det gick bra för lokalavdelningarnas styrelser att skriva utlåtanden i Humanisternas namn, men att det inte fanns några fastställda riktlinjer. Jag har nu skrivit ett antal utlåtanden och eftersom det kan finnas andra som fått liknande förfrågningar, vill jag presentera några reflektioner över denna svåra uppgift.

OTILLRÄCKLIG PERSONKÄNNEDOM

Skriv bara det du kan stå för.

Min erfarenhet är att det är lätt att få sympati för personen som vill ha ett utlåtande, vilket kan leda till en önskan om att personen ska få ett utlåtande som tydligt säger att han eller hon är ateist. Då är det viktigt att komma ihåg att utlåtandet skrivs

i Humanisternas namn. Utlåtandet kan bara innehålla sådant som du verkligen står för. Ett felaktigt utlåtande eller ett utlåtande som bygger på önsketänkande kan ju innebära att trovärdigheten går förlorad i alla andra utlåtanden från Humanisterna. Jag har bland annat skrivit "Risken för upptäckt (att XX är ateist) är, enligt min bedömning av XX, inte försumbar", och fått önskemål om att i stället för inte försumbar skriva stor. Jag har dock inte ändrat denna skrivning eftersom jag varken har den personkännedom som krävs eller tillräcklig kunskap om de förhållanden XX skulle hamna i om XX skickades tillbaka till Afghanistan.

Ha inga åsikter om svensk flyktingpolitik.

Ett utlåtande handlar om en viss persons livsåskådning. Att i samtalet

med dem som vill ha ett utlåtande uttrycka åsikter om svensk flyktingpolitik påverkar samtalet och riskerar att flytta fokus från det som samtalet handlar om. Självklart ska ett utlåtande inte innehålla åsikter om den förda flyktingpolitiken. Frågan om hur staten ser på ateism och ateisters skyddsbehov får diskuteras i andra sammanhang.

Att ses är ett måste.

Min erfarenhet är att det inte går att dra några slutsatser om någons livsåskådning utan att träffas fysiskt. Allra bäst är om det finns möjligheter att ses vid minst två olika tillfällen. Även om flera av de ungdomar jag träffat pratat god svenska blir det lätt missförstånd. De frågor jag ställer kräver ofta förtydliganden. Att prata livsåskådning kan vara nog så svårt även om man har samma modersmål. Dessutom har de allra flesta jag pratat med förvånansvärt dålig kunskap om vad som står i Koranen. Deras kunskap om islam bygger mer på tolkningar av religiösa företrädare och tradition än egen läsning.

Informera om riskerna med att använda ett utlåtande.

Jag har ännu inte fått någon återkoppling om huruvida mina utlåtanden har haft betydelse i något asylärende.

EXEMPEL PÅ UTLÅTANDE

Här nedan ger jag exempel på formuleringar ur mina utlåtanden. De kan förhoppningsvis vara till nytta om någon ombeds skriva ett utlåtande.

”Jag har ombetts att skriva ett utlåtande om XX:s livsåskådning. XX tog kontakt med Humanisterna Örebro för att få veta mer om vår organisation och för att få någon att

samtala med kring naturvetenskap och religion. Samtalen har lett till XX bett mig skriva ett utlåtande”.

Bedömning:

Jag bedömer att XX saknar gudstro. XX har en genomtänkt syn på religion, religioners bakgrund, syfte, yttringar och påverkan på människor. XX har ett stort intresse för universum och vår naturliga värld så som vi känner till den med hjälp av evidensbaserad kunskap.

XX har på ett trovärdigt sätt beskrivit sin resa från en tidigare oreflekterad religiös tro till insikten att religioner, inklusive den islamska tro han är uppväxt med, är falska. XX har övertygande berättat om personliga upplevelser med grymma handlingar av religiösa representanter och där det är uppenbart att handlingarna inte kan motiveras med att man agerar i enlighet med en religion som påstås vara god. XX kan tydligt förmedla den förundran och frihetskänsla det innebär att komma till ett land där det var tillåtet och helt självklart att vara uttalad ateist.

En avgörande fundering för XX är det så kallade teodicéproblemet – om Gud finns, varför finns då ondska och smärta? Varför hjälper inte Gud? En annan fråga som lett XX till slutsatsen att Gud inte finns är hur religionen används för att förtrycka kvinnor. Utöver detta har XX visat ett stort intresse för vetenskap och en tydlig fallenhet för rationella resonemang. XX ger uttryck för en syn på religion som jag upplever liknar mitt eget sätt att se på vidskepelse, myter och religiösa företrädares anspråk på makt över andra människor.

Att bo i Afghanistan skulle innebära

att XX ständigt måste ljuga om sin livsåskådning och sin kritiska syn på islam för att försöka undvika hot och risk för fysiskt våld. Jag bedömer att XX har rätt som hävdar att det kommer att vara omöjligt eller mycket svårt att dölja den egna livsåskådningen i ett socialt sammanhang, där alla är utövande muslimer. XX:s syn på religion är så medveten och inställningen till vetenskap och rationella resonemang så tydlig, att ett liv i förljugenhet rimligen blir svårt att upprätthålla. Risken för upptäckt är, enligt min bedömning, inte försumbar. XX säger sig ha erfarenheter av kraftigt negativa reaktioner från släktingar och vänner i Sverige när XX varit öppen med sin icke-religiösa livsåskådning.

XX har deltagit i de aktiviteter som Humanisterna Örebro genomfört sedan vi träffades första gången.

Bakgrund:

Jag som har gjort denna bedömning, efter två samtal med XX, viss kontakt på sociala medier och samtal med en av XX:s tidigare sfi-lärare, har en sekulär-humanistisk livsåskådning och är sedan många år engagerad i förbundet Humanisterna. Under samtalen har jag bland annat bett XX beskriva föräldrarnas religion, sin relation till religionen i barndomen och ungdomen samt före och efter flytten till Sverige. Jag har frågat om bakgrunden till XX:s ateism och nuvarande livsåskådning. Mina samtal med XX enskilt och i samband med Humanisterna Örebros aktiviteter uppgår till totalt minst tre timmar.

Fredrik Idevall är styrelseledamot i Humanisterna Örebro.

Rädda tjejerna som utsatts för infibulation

Av FILIP BJÖRNER

Jag håller med Anna Bergström om att Humanisterna bör kräva ett förbud mot könsstympning av pojkar. Men jag anser inte att det kravet bör prioriteras, eftersom det inte bör vara Humanisternas viktigaste krav att Sverige ska få ytterligare en tandlös lag. Vad som i stället bör prioriteras är att den gamla lagen från 1982 med förbud mot könsstympning av kvinnor kompletteras med de rättsverktyg som behövs för att den ska bli fungerande.

Jag har nyligen lämnat in en motion inom Moderaterna om detta, och nu uppmanar jag alla humanister, som är medlemmar i olika politiska partier, att lämna in liknande motioner. Fast ännu bättre vore det om Humanisterna som organisation hakar på mina förslag och börjar pusha för dem politiskt.

INGEN NATIONELL STATISTIK

Här följer motionstexten:

Infibulation innebär efter bortskärningen att huden sys ihop förutom en glipa där blod och urin kan passera. Det finns ingen nationell statistik – absolut ingen – över hur många omyndiga tjejer i Sverige som utsatts för infibulation eller hur många av dem som tvingas leva med vårdnadshavare som nekar dem att få kirurgisk hjälp. Detta har sakkunniga vid länsstyrelsen i Östergötland berättat för mig. Jag har samtalat med några av dem, som en del av den research som ligger bakom denna motion. Jag har också under några års tid inhämtat information i detta ämne från föreningarna GAPF (Glöm aldrig Pela och Fadime) och Humanisterna, ex-

empelvis genom en bokcirkel inom GAPF.

Vårdnadshavare nekar döttrarna kirurgisk hjälp. Tjejerna skräms från att själva kräva hjälp av rädsla för att deras blivande män ska tycka illa om dem ifall de inte är ordentligt hopsydd.

Ambulanspersonal som bekämpar blödningar och infektioner får inte besluta att en tjej körs till sjukhus för att få kirurgisk hjälp. Det är inte deras fel att tydliga riktlinjer och dugliga rättsverktyg saknas. Det är inte heller skolpersonalens fel. Problemet är att den tandlösa lagen från 1982 (SFS 1982:316) med förbud mot könsstympning av kvinnor inte politiskt-juridiskt har kompletterats med de rättsverktyg som främst polisen, men också andra aktörer, behöver.

BARA TRE FÄLLANDE DOMAR

Visserligen infördes under 2018 en ny polisgrupp mot hedersvåld, men det är ett polisiärt feltänkande att den gruppen ska klara av att hantera alla slags typer av hedersvåld. Det är helt fel därför att inom detta breda brottsområde gäller samma problematik som för sexuellt våld. Alla inser att det polisiärt bör vara skilda grupper som specialiserar sig på att bekämpa, kartlägga och utreda sådana brott som överfallsvåldtäkter, trafficking och pedofili. Trots att dessa brott har gemensamma nämnare nödvändiggör alla de aspekter som skiljer dem åt att de bekämpas av olika polisinstanser som specialiserar sig på var sitt område.

Lagen från 1982 har enbart lett till tre fällande domar under 36 år, trots att – enligt Socialstyrelsens uppskattning (notera att det är en "uppskattning" eftersom ingen riktig statistik finns) – några tiotusentals tjejer i Sverige har utsatts för sådana övergrepp. Detta trots att debatter om hedersvåld ofta förekommer i media och trots att den politiska enigheten är stor om att hedersvåld inte ska tolereras utan bekämpas. Nästa alla håller med, men det leder ändå inte till några vettiga politiska beslut. Polisen och vården får inte de juridiska verktyg som behövs, trots att problemet rent tekniskt är enkelt att lösa. Det är faktiskt enkelt att rädda de tjejer som utsatts för infibulation. Samtliga av dem, utan undantag, kan räddas bara den politiska viljan finns. Och det är vad denna motion syftar till att åstadkomma.

Vi måste satsa några hundra miljoner kronor på att lösa problemet, och vi måste förstå att detta är lika

nödvändigt som det är att satsa miljarder på tullen, kriminalpolisen, domstolsväsendet, skolan och vården för att bekämpa narkotikabrottsligheten. Alla – både politikerna och väljarna – begriper att man inte kan ha ett juridiskt förbud mot narkotika utan att upp-rusta tullen för att kunna försvara lagen. Samtidigt är det ytterst få personer i detta land – vilket återigen gäller för både politiker och väljare – som förstår att man inte kan ha ett förbud mot könsstympning av kvinnor utan att upp-rusta en specialistgrupp inom polisen som försvarar den lagen. Därför är det dags att vi moderater vaknar upp och kräver en tekniskt duglig lösning.

SEX FÖRSLAG

Här följer sex förslag som tillsammans kan stoppa infibulationerna i Sverige. Notera att de fem första punkterna förutsätter varandras stöd, för att kunna fungera fullt ut. (Den sjätte punkten sträcker sig utanför Sverige.)

1) Det måste bli obligatoriskt att sjukvårdspersonal utför årliga undersökningar av kvinnor under 18 år för att se om de har könsstympats. (Det kan till exempel ske i skolmiljöer, och undersökningarna bör utföras av kvinnor. Det räcker med enkla undersökningar som utförs okulärt.)

2) Det måste bli obligatoriskt att omyndiga tjejer som har utsatts för grova könsstympningar tvångsomhändertaras, tills deras vårdnadshavare bistår polisen med att utreda vilka personer och organisationer det är som har utfört övergreppen.

3) Det måste bli obligatoriskt att

omyndiga tjejer som har utsatts för infibulation omedelbart får kirurgisk hjälp med att återställa vulva, så gott det går.

4) Det måste bli obligatoriskt att vårdnadshavare som vägrar samarbeta med utredningspoliser förlorar vårdnadsrätten, samt att de i lagens mening betraktas som medskyldiga till brottet.

5) NOA (Nationella operativa avdelningen) måste upprätta en grupp mot könsstympningsbrott på tjejer, av exakt samma karaktär som gruppen mot sexuella övergrepp på barn, som bör samverka med den under 2018 ny tillsatta gruppen mot hedersvåld. (Jo, regeringen har makten att bestämma detta, eftersom den har makten att avsätta rikspolischefen.)

6) Interpol måste på sin webbplats upprätta en sida för att ta emot information om könsstympningsbrott (genital mutilation), av exakt samma karaktär som sidan för anmälan av sexbrott mot barn. (Jo, Riksdagen kan ha inflytande över Interpol, via svensk polis, med politiska direktkontakter och med hjälp av överstatliga organ.)

Svårare än så är det inte. Vill man så kan man.

Tjejer som utsatts för infibulation och som lever i Sverige kan räddas ifall Riksdagen verkligen vill det. De måste få ett lika starkt rättsskydd som pedofilers offer har i dag.

Filip Björner är stationsvärd i tunnelbanan, liberal (numera moderat) skribent och medlem i Humanisterna.

Om vårt ansvar för våra handlingar

Av LARS GRAF

Jag hade i Humanisten nr 1/2018 en artikel om den fria viljan. Jag frågade mig i slutet av artikeln, och återkommer nu till den frågan, om människan alltid har ansvar för sina bra eller dåliga, kloka eller okloka, lagliga eller olagliga handlingar. Jag anser att hon har det om hon är vid sina sinnens fulla bruk och inte under tvång. Men det kan finnas skillnader i ansvaret beroende på omständigheterna för handlingarna.

Här är sju exempel för att belysa detta:

1) Dina barn svälter. Du stjälar en säck mjöl ur godsägarens magasin. Blir du ertappad, döms du till långt fängelsestraff. Din familj får det än svårare. Din hustru måste kanske prostituera sig.

2) Du lever i en hård diktatur. Du blir medlem i en hemlig motståndsrörelse. Upptäcks detta, blir du arresterad, torterad och avrättad för brott mot fosterlandet. (Men den som gör motstånd mot diktatur tar väl ett djupare ansvar? Ja, men det här samhället ser sig inte som en diktatur.)

3) I Tyskland krigsåren 1943-45 gör du dig skyldig till förfärliga handlingar. Samhället, du själv, medmänskligheten, allt ligger i spillror. En gnutta självbevarelsedrift har du ännu kvar.

4) Du är homosexuell och har för första gången i ditt liv blivit häftigt

förälskad i en ung man/kvinna. Ni har haft sexuellt umgänge vid ett tillfälle, en alldeles omtumlande och lycklig upplevelse för er båda. Ni ska träffas igen. Upptäckts ni blir ni inspärrade på sinnessjukhus.

5) Du har slutat tro på ditt lands religion. Du träffar likasinnade. Avslöjas du blir du avrättad.

6) Du har hamnat på inbrottstjuvens väg. Du gör inbrott i hus som står tomma mitt på dagen eller

under semestertid. Du har också ägnat dig åt andra typer av brott. Ibland känner du att du är inne på fel väg. Du har dömts för inbrott, men har inte lyckats ändra ditt sätt att leva.

7) Du har pedofil läggning. Du har förgripit dig sexuellt på en liten flicka. Hennes gråt och skrik av skräck och smärta stegrade din njutning. Hon har blivit skadad fysiskt och psykiskt. Kanske har du dödat henne. Blir du upptäckt får du långt fängelsestraff.

KRAV PÅ SAMHÄLLET OCH MÄNNISKAN

Är du i de här sju fallen ansvarig för dina handlingar eller är det omöjligt för dig att låta bli det du känner en stark lust att göra? Har du kanske inget ansvar? Jo, det har du, men ditt ansvar kan bedömas olika beroende på omständigheterna.

För att det ska vara möjligt att kräva att människan ska följa samhällets regler, måste samhället fungera så att det är möjligt att leva ett bra liv inom lagens ramar. Befinner sig samhället i krig, råder diktatur, revolution, rasism, homofobi, politiskt eller religiöst förtryck, djupt orättvis nationell och internationell resursfördelning eller dylikt, utsätts människor för så stora påfrestningar att förmågan att handla efter de lagregler som gäller och efter den egna

övertygelsen om vad som är rätt och fel bryter samman. Om samhällena fungerar någotsånär, skulle handlingarna i exemplen 1) till 5) ovan inte behöva utföras eller inte vara olagliga.

I exempel 6) har inbrott blivit en vana som du ägnar dig åt utan att riktigt tänka efter. Detta beror inte på att samhället fungerar dåligt. Det är du som är att klandra. Du har genom brist på eftertanke eller av omständigheterna hamnat fel. Du känner ibland att du måste ändra ditt liv. Efter senaste fängelsestraffet har du fått kontakt med en förening av före detta brottslingar. Kanske kan du med deras hjälp lyckas bryta ett olämpligt beteende, som ger dig problem.

PEDOFILER OCH VÅLDTÄKTMÄN

Exempel 7) gäller pedofiler (nästan uteslutande män), som handlar efter sina behov, när de utför de handlingar deras sexualitet driver dem till. Men kan de ställas till svars? Det är svårt att kräva ansvar av någon som drivs av otillfredsställda och starka behov. Men ett primärt krav på människan är att hon inte medvetet skadar eller dödar någon. Jag bortser från när hon till exempel blir överfallen och råkar skada den som överfaller henne, eller i krig tjänstgör som soldat.

Kravet att avstå från att skada någon ställs också på en pedofil. Men en pedofil hör till de människor som fötts med en besvärlig läggning och/eller har haft svåra upplevelser som barn. Han kan ha svårt att stå emot en stark ingivelse till en förkastlig handling. Han är offer för olyckliga omständigheter. Men också dessa personer har innerst inne en medfödd förmåga (ett

tvång) att bedöma konsekvenserna av sitt handlande och välja en efter omständigheterna acceptabel handling. Det är ett tvång som människans samvete manar henne att underkasta sig. Men samvetets röst kan försvagas, sällan helt tystas, om hon tvingar sig att inte lyssna.

Förövaren har samvetskval. Ett barn har blivit psykiskt och fysiskt skadat, kanske dödat. "Varför har jag sexuell dragning till barn?" frågar han sig. Livet för en pedofil är svårare än för den som endast vill ha sexuellt umgänge med vuxna personer som själva vill delta.

Det är heller inte bara pedofiler som hör till den här gruppen människor utan också andra typer av sexförbrytare. Hit hör också psykopater, som inte har mentala bromsar mot handlingar som kan förorsaka andra lidande. Samvetet hos psykopater fungerar alltid dåligt.

Hos människor kan förvridna behov ligga mer eller mindre djupt. Vissa kan träna in acceptabla sätt att få sin sexdrift eller andra behov tillfredsställda, sätt som inte förorsakar andra lidande. Men det är inte lätt att träna in ett nytt sätt att vara för någon av dessa personer eller för psykiatrin att komma dem till hjälp i deras försök att välja bort förfärliga handlingar.

Det är orättvist att en del människor måste hindras i sin vilja att utföra de för dem naturliga, behovstillfredsställande handlingarna. Men det är något som utmärker livet. Det är inte alltid rättvist. Man behöver bara lyfta blicken och se världen för att inse hur förfärligt orättvist livet är för många människor i en mängd avseenden. Kan

vi som fötts i lyckligare omständigheter komma till exempel sexförbrytare, psykopater och deras offer till hjälp? Svaret är ja. För oss är det fråga om att tänka efter, lugna ner sig och kanske engagera sig i samhällets försök att hjälpa offer och förövare. Allt kan hela tiden förändras en aning till det bättre. När det gäller de svåra fallen måste människor förstå dessa personers problem och acceptera långvarig vård till dem för att de i bästa fall ska lyckas inse att de måste sätta bromsar för sitt handlande. Ett lättvindigt fördömande från samhällets och enskildas sida försvårar bara försöken till lösning.

SAMMANFATTNING: ETT DUBBELT KRAV

Det finns krav på samhället att fungera så att livet kan levas och vanliga behov tillfredsställas på ett acceptabelt sätt. Om samhället fungerar dåligt eller inte alls, förlorar människan sin moraliska kompass och ansvarskänsla. I svåra situationer kan hon utföra förfärliga handlingar.

Samtidigt har människan krav på sig att skaffa sig en bra besluts- och handlingsmodell. I försöken att nå dit kan individen ibland behöva hjälp av familjen, vännerna och samhället, i sista hand rättsväsendet som ställer upp med både straff och hjälp. Ingen får ge upp hoppet om de svåra fallen. Uthållig, psykiatrisk vård kan krävas av samhället för att dessa personer ska kunna fås att lämna en dålig modell. Några kommer att kunna bli hjälpta till en bättre norm, men inte alla, och tvång från samhällets sida under lång tid kan bli nödvändigt för vissa.

Lars Graf är pensionerad språklärare.

Oum El Banne, Agadir: Risk för stängning i stället för flytt

Av SVEN OLOF ANDERSSON

Kvinnohuset och daghemmet Oum El Banine i Agadir i Marocko står inför en akut ekonomisk kris. I stället för att flytta till väntande nya och mer ändamålsenliga lokaler, kan det bli så illa att organisationen måste stänga. Skulderna har växt sig för stora. Allt hopp står som vanligt till utländska donatorer. Vilket i Sverige betyder varmhjärtade humanister.

Sedan 2008 har svenska humanister bidragit till ekonomin på Oum El Banine. Först genom den medlemsinsamling som startades och sedan genom HumanistHjälpen, då insamlingen blev en 90-stiftelse. Hundratals gravida ensamstående kvinnor har med detta stöd sluppit undan hedersförföljelse och våld, efter att ha exkluderats av sina familjer. Mödrarna och barnen har fått en skyddad plats på dagarna, där kvinnorna utbildat sig och sedan arbetat.

Ekonomin har alltid varit svår för Oum El Banine. Namnet betyder

Mor och Barn – och så har man arbetat. Mödrar och barn får en framtid tillsammans, i stället för den mer ”normala” lösningen att kvinnorna tvingas leva på gatan medan barnen hamnar på barnhem. Att över huvud taget tillåtas ta hand om ogifta mödrar, utan att stoppas, är en ynnest i ett muslimskt land. Shariagarna är tydliga: sex eller graviditet utom äktenskapet förekommer bara inte. Och om det förekommer, ska kvinnan i fängelse.

Kungen beskyddare

Grundaren Mme Mahjouba Ed-bouche hade bra kontakter då hon startade Oum El Banine. Hon fick en donation från landets kung, Mohammed VI, trots att han även är ”trons försvarare” i landet. Därmed var hon skyddad från att tvingas stänga. Men finansieringen har fått ske med pengar från utlandet. Få marockaner vill kunna anklagas för att hjälpa ”prostituerade”, för så ser man allmänt på ensamstående mödrar.

För två år sedan gick kungen åter in och gav en hjälpande hand. Gamla

skatteskulder ströks. Och Oum El Banine skulle få nya lokaler av kommunen. Barnen skulle till och med kunna leka utomhus! Men de nya lokalerna har väntat i över ett år på kvinnorna och barnen. Under tiden har de löpande kostnaderna hopats som skulder. Det går inte att bekosta en flytt, då personalen inte fått lön på månader, skafferiet är tomt och räkningarna staplats på hög.

Stödet från utländska donatorer har minskat. I dag går den mesta humanitära hjälpen till Jemen och andra krigszoner. I princip återstår för de hedersutsatta kvinnorna i Marocko endast stödet från HumanistHjälpen och ensamma är vi för små. Det behövs drygt 100 000 SEK för att snabbt rädda situationen. Cirka 1000 donatorer med 100 kronor var. Vi ger inte upp hoppet! För vi vet att viljan att hjälpa finns!

Sven Olof Andersson är ordförande i HumanistHjälpens styrelse.

Mme Mahjouba visar var de nya lokalerna väntar på att Oum El Banine ska få råd att flytta in. Observera lekutrustningen, en efterlängtat lyx. I dag har barnen ingen utegård alls.

Från lokalavdelningarna

Humanisterna Stockholm

Kallelse till årsmöte

Årsmöte söndagen den 17 mars 2019 kl 12:00-14:30 i Hedénsalen på ABF-huset, Sveavägen 41.

Årsmötet inleds med ett underhållande föredrag på temat "Religion och humor" av Olof Buckard, satiriker, imitator och samhällsdebattör.

Efter årsmötet bjuds deltagarna på kaffe/te och något att sätta tänderna i, samtidigt som vi kan ha en trevlig diskussion om livet i allmänhet och Humanisterna i synnerhet.

Kryssning den 6-7 maj

I år organiserar Humanisterna Stockholm en kryssning i samverkan med tidskriften Forskning och Framsteg den 6-7 maj. Vi hoppas att även medlemmar från andra lokalavdelningar ska vara intresserade av att delta.

Det fungerar så att du bokar in dig via Forskning och Framsteg och vid bokningen anger att du tillhör Humanisterna genom att klicka i bokningsformulärets valalternativ HUM1905 under Övrigt. Du får då plats vid ett bord reserverat vid måltiderna för oss humanister. Vidare inbjuds du att tillsammans med andra deltagare besöka vårt humanistcafé, som arrangeras i anslutning till konferenslokalen. Där kan du träffa andra humanister och deltagare som är intresserade av sekulär humanism. Vi ordnar fria diskussioner och tillhandahåller informationsmaterial. Detta innebär ingen extra kostnad för dig.

Mer information och bokning för kryssningen: <https://fof.se/kunskapskryssning>

Stefan Björnsson

Humanisterna Norr

Humanistfika

Bor du i Norrbotten och vill engagera dig eller bara träffa andra humanister?

Onsdagen den 27 mars kl 16:30 planeras nästa Humanistfika i Luleå, exakt plats är i skrivande stund inte bestämd. Senaste gången var vi fyra som kom och dessutom fanns ett par intresserade som tyvärr inte hade möjlighet.

Vi har skapat en Facebooksida; sök på @humnorr eller Humanisterna Norrbotten. Dessutom finns en mailadress: Humanisternanorrbotten@gmail.com.

Daniel Strandlund

Humanisterna Syd

Studiecirkel om kunskap

Humanisterna i region Syd har under hösten 2018 haft möjlighet att delta i en studiecirkel i filosofi kallad "Om kunskap – vad är det och har det något värde?". Som vanligt är det vår eminente medlem Johannes Flink, som frivilligt tagit på sig uppgiften.

Vi fick först en genomgång av olika filosofers försök att beskriva vad kunskap är och vad den har för värde (om den över huvud taget har något värde). Vi uppmanades att läsa Åsa Wikströms bok "Alternativa fakta: om kunskapen och dess fiender" och det var också bra om vi hade tagit del av Daniel Kahnemans "Tänka, snabbt och långsamt". Vi kom att träffas vid sju tillfällen, som var fristående från varandra, men med en kort repetition varje gång och en blänkare om vad som skulle

stå på agendan vid kommande tillfälle.

Vi resonerade oss fram utifrån olika logiska teser och snart hamnade vi i diskussioner där vi vände och vred på termer som "sanning", "objektivitet", "fakta" och "värdering". Det var ingen brist på kreativa exempel! Vi kom bland annat in på ämnen som skolundervisning, genusvetenskap, amerikansk politik, Sam Harris och Jordan B Peterson, och vi förstår att det ibland måste ha varit en frustrerande resa för Johannes, särskilt som vi allt oftare svävade ut i privata erfarenheter. Men jag vågar ändå tro att vi alla nu kan definitionen på kunskap (vetenskaplig/filosofisk) och känner oss upplyfta av idéutbytet under dessa samtalsstunder.

Så tack, Johannes, för att du med stort tålamod lotsat fram oss okunniga och pratglada filosofiadepter till Kunskapens högre höjder! Vi hoppas verkligen att Johannes återkommer med nya idéer under våren...

Ann Widung

Humanisterna Gotland

Föreläsningar

"Förnuft, ansvar, omtanke" en bra devis när vi breddar rekryteringen

Det gångna året har varit mycket framgångsrikt för oss på Gotland. Från januari 2018 till januari 2019 har vi ökat antalet medlemmar med 45 procent. Vi har satsat mycket på vår medlemstidning "Gotlands Hum", som vi ger ut tre gånger per år.

Vi har ett ambitiöst föreläsningsprogram (se nedan) och vi videofilmar alla våra föreläsningar som efter re-

digering läggs ut på Youtube. Länken postas till alla våra medlemmar som därigenom lätt kan se föreläsningar de inte hunnit gå på.

Via e-post och vår Facebook-sida når vi ut brett med information om alla aktiviteter vi har. Vi når till exempel alla gymnasielärare, alla anställda inom Visby stift, alla medlemmar i Rädda Barnen och alla inom Folkuniversitets kurser och aktiviteter – plus många andra som antecknar sig på våra listor i samband med föreläsningarna.

Flera gånger redan under våren fyllde vi Almedalsbibliotekets hörsal (120 personer) och har måst avvisa flera hundra som inte fått plats (av brandsäkerhetsskäl!). Det har lett till att vi till exempel fått ge den senaste föreläsningen i repris i en större lokal dit närmare 500 personer kom!

Vi har valt att arbeta brett med flera socialt inriktade teman, till exempel "Narkotikasituationen på Gotland" i samarbete med KRIS (Kriminellas revansch i samhället), polisen, Rädda Barnen, Region Gotland, Socialtjänsten och flera andra organisationer.

Vårprogrammet

Vi började våren med att en av våra medlemmar som lämnat Jehovas Vittnen gav en mycket fascinerande och faktabaserad framställning, "Om sekter och kampen att lämna sekter". Denna följdes av en annan medlem i Humanisterna Gotland som talade om sin "Världsomsegling under fyra år". Vad tänker man om livets mening och guds frånvaro som humanist när man ofta är i akut livsfara under himlavalvet? Båda dessa föreläsningar drog mera än 200 intresserade.

Under våren kommer vi sedan att ha en mycket debattsyftande föreläsning (professor Torbjörn Fagerström och docent Jens Sundström) med temat "Ekologiskt är inte alltid bäst – vad säger vetenskapen?", som vi är säkra på kommer att dra minst lika många som de vi haft hittills!

I april kommer Bengt Westerberg, som är en känd företrädare för Humanisterna, att tala om "Har vi verkligen råd med LSS och personlig assistans?"

Våren avslutas med vår förbundsordförande Anna Bergström, som kommer att tala om "Humanistisk konfirmation", och vi hoppas kunna ha en föräldrafokuserad debatt i skolan: "Ungdomars konfirmation – vilken konfirmation skall vi välja?"

Höstprogrammet

Hela höstprogrammet är nästan klart och kommer preliminärt att omfatta dessa teman:

Onsdag 21 aug: "Från tro till icke-tro". Föreläsare: Theodor Kallifatides & Bengt Westerberg.

Onsdag 18 sept: "Att lämna en religion – kan det vara straffbart?" Föreläsare: Inas Hamdan.

Onsdag 16 okt: "Tro möter tro". Samtal mellan biskop Thomas Pettersson och Staffan Bergström med efterföljande debatt och diskussion.

Onsdag 20 nov: "Homosexualitet är vanlig i djurvärlden – är samkönad sexualitet 'onaturlig'?" Föreläsare: Zsombor Károlyi.

Onsdag 4 dec: "Vår hållbara föda på jorden – kan genmodifierad mat (GMO) rättfärdigas?" Föreläsare

professor Line Gordon, Stockholm Resilience Center.

Medlemsmöten med teman

Vi kommer vidare att ha medlemsmöten med inriktning på dessa teman:

- Genmanipulation: rätt eller fel?
- Moral eller moralism: hur undviker vi puritanism?
- Religionsfrihet: vad innebär det i realiteten – för barnen, för vuxna?
- Vad innebär det att vara "troende" – vad är religiös semantik?
- "Universum är stort, och Gud är tyst" – uppföljning av föreläsning av Thomas Sundström.

Som sagt: vi strävar efter ökad bredd och vill motverka den bild av dogmatisk sekt som många tyvärr har av Humanisterna och aktivt använda oss av devisen "Förnuft, ansvar, omtanke". Vi har bekräftat att vi kan nå ut med vår verksamhet och få fler att förstå vad "sekulär humanism" egentligen står för genom breda allianser med andra lokala organisationer.

Birgitta Wingsjö Bergström
Ordförande, Humanisterna Gotland

Humanisterna Kalmar

Kallelse till årsmöte

Årsmöte på Calmar Stadshotel lördagen den 30 mars 2019 kl 10.00. Det är på förmiddagen på samma plats och samma dag som årets Humanistforum startar.

In memoriam

Vi i Umeå och många med oss minns Fredrik Bendz

Jag minns Fredrik som en mycket sympatisk, eftertänksam och kunnig handledare för humanistisk konfirmation. Jag hade förmånen att få jobba med honom på läger i Åmsele år 2005 och man kan definitivt säga att Fredrik var den ideologiska "motorn" då. En sann humanistisk tänkare, idéhistoriker, moralfilosof och utmanande diskussionskamrat. Som tur var fick vi sedan också se hans pedagogiska humanism i både egna och andras tillhåll på webben, oftast med ett nytt intressant perspektiv. Jag har blivit enormt berikad av att ha lärt känna honom, både vad gäller kunskaper och inte minst attityd.

Ludvig Grahn, tidigare ordförande för Humanisterna och lägerledare för humanistisk konfirmation.

Jag träffade Fredrik i olika sammanhang inom Humanisterna, dels i konfirmationsverksamheten och dels då vi båda var med i Humanisternas valberedning under några år tillsammans med Pelle Palm. Fredrik var en mycket sympatisk person, alltid vänlig och trevlig. Han var en person som aldrig gjorde skillnad på människor oavsett kön, ålder eller etnicitet. Han såg till människan. Han var alltid respektfull, vänlig och hade humor.

Under 2000-talet hade vi flera humanistiska konfirmationsläger i Västerbotten. År 2005 hade vi ett HK-läger i Åmsele där Fredrik var handledare. Ungdomarna gillade verkligen Fredrik. På avslutningen i Åmsele Folkets hus sjöng vi "Sången till friheten" och "Imagine". Fredrik höll högtidstalet till konfirmanderna. Att vi fick möjligheten att ha Fredrik som handledare i Norrland berodde, framkom det senare, på att han då fick möjlighet att efter lägret besöka sin älskade mormor som bodde i Norsjö.

När Ludvig och jag fick besked om att Fredrik var död blev vi bestörta. Vi skickade varsin ros till begravningen. Helst skulle vi varit där. Men tack och lov var Mikael Göransson där. Vi skrev på Fredriks Facebooksida, men av någon orsak

dränktes det av övriga inlägg. I november 2018, efter snart två år, upptäckte Fredriks mamma Agneta vårt inlägg och ringde mig. Det blev ett fint samtal om Fredrik. Hon berättade att Fredrik var med i soppkök i Uppsala och hjälpte till i flyktingläger. När det blev kallt på vintern åkte Fredrik till Ikea och köpte filter till flyktingarna. Fredrik var en sann och äkta humanist och jag är tacksam för alla de tillfällen då vi stälade samman och arbetade ihop.

Birgitta Wallin, medlem i HEF och Humanisterna sedan 80-talet.

Fredrik Bendz föddes den 24 maj 1973 och dog den 24 maj 2016. Fredrik är begravd på Berthåga begravningsplats i Uppsala. Hans vän Tess Sintring har tänt ljuset intill gravstenen. Humanistsymbolen och hans egen dikt finns inristad i gravstenen;

*"Floden som aldrig når havet
är den väg jag är på,
det önskade ödet"*

Fredrik Bendz

Humanistisk dikt om dagen som en gåva

”Varje dag är en gåva”, ljud den mäktiga radiorösten från högtalarna ut över de sörjande.

En stor familj och släkt lyssnade till den sanna deklarationen om den avlidne, en nära hundraårig skald och kulturpersonlighet. Han hade inte trott på någon gud. Varken med versaler eller gemener. Och han hade inte trott på gåvor. Men han hade trott på ”varje dag”. Tagit vara på ”varje dag”. Reflekterat, njutit och förädlad ”varje dag” i sin livsgärning.

Som officiant fastnade jag för den handgripligt bekännande och vackra dikten. En dikt som jag som humanist kände igen mig i. Det var

lätt att i ceremonitalet knyta den avlidnes syn på livet och livsgärningar till diktens innehåll. Hans stoft fanns inte med vid minnesstunden, orden var hans stoft, dikten var en del av hans stoft. Det var han själv, Carl Magnus von Seth, som en gång hade skrivit dikten.

Nu vill jag skicka dikten vidare till dem som kan behöva den. Officianter, humanister, diktälskare, dagvårdare... Här till höger kommer den i sin helhet:

Dikten skrevs alltså av den nu avlidne poeten och kulturjournalisten Carl Magnus von Seth. Den fanns med i hans diktsamling ”Land du välsignade” från 1993. Långt innan

dess ansvarade han i många år för programmet ”Dagens dikt” i radions P1. Och i det programmet presenterades Carl Magnus von Seth själv som dagens diktare 2001, med just den här dikten. Ett ljudspår med uppläsaren Kåge Sigurdsson finns kvar på SR Play. Uppläsningen går också att ladda hem som mp3.

Länk:

<https://sverigesradio.se/sida/avsnitt/1210414> Eller googla på ”Varje dag är en gåva von Seth”, så hittar du uppläsningen.

Sven Olof Andersson
Humanisterna Väst

Ditt STÖD behövs!

Mot hedersförtryck För mänskliga rättigheter

DITT STÖD GÅR TILL

Marocko: Hedersutsatta mödrar och barn.

Bland annat till Oum El Banine och Ahddane, kvinnohus och daghem, samt barnhemmet Tarouanou.

Rädda Oum El Banine från stängning - alla donationer mars/april går direkt dit!

Sverige: Hedersutsatta ungdomar.

Bland annat till GAPF (Glöm Aldrig Pela och Fadime) och VHEK (Varken Hora Eller Kuvad).

Hela världen: Akut hjälp och opinionsbildning.

Bland annat efter upprop från International Humanist and Ethical Union (IHEU).

HumanistHjälpen började som en medlemsinsamling inom Humanisterna, omvärlden räknar med vårt stöd!

SVENSK
INSAMLINGS
KONTROLL

PlusGiro 90 02 79-1
Bankgiro 900-2791

swish® 123 900 2791

DONERA DITT STÖD • BLI MÅNADSGIVARE • SKÄNK ETT GÅVOBEVIS

Sekulär-humanistisk insamlingsstiftelse. Ger stöd vid konfessionellt och traditionellt tvång, begränsningar, förföljelse, exkludering och hedersförtryck.

HumanistHjälpen
Humanist Aid Sweden

www.humanisthjälpen.se
kansli@humanisthjälpen.se

Varje dag är en gåva av gud
jag tror inte på gud
men varje dag är en gåva
jag tror inte på gåvor
men varje dag
o du jag tror på varje dag
att gripa och förlora i vårt obegripliga liv
som pågår och förminskas och försvinner
och lägger dag till dag och haltar sig fram
svävar en stund i häpnad och av vana
på öppna fält och i rummet i huset i byn där vi bor en stund
en sommardag som idag med bina i hagtornsbuskarna
och kärlek och vilja är ett arbete var dag
jag tror på var dag som utbreder sig makligt eller stiger brant
inte som en gåva och inte som en gud
men som en dag.

"Ceremonier i livet" är en handbok med tips kring barnvälkomnande, vigsel, begravning och vuxenblivande.

I dag lever vi ett i sekulariserat samhälle. Kristna symbolhandlingar känns främmande för många med en sekulär livsåskådning. Men behovet att dela glädje och sorg med närstående har inte minskat – kanske tvärtom. Den här boken tar sin utgångspunkt i detta behov och ger i korta textavsnitt en bakgrund till våra ceremonier samt tipsar om hur man skapar en sekulär inramning. Störst utrymme ges de rätta orden i form av dikter och sångtexter. Den svenska diktskatten är uppblandad med några internationella diktares verk.

Boken finns på nätet och hos välsorterade bokhandlare.

